

NOVUM

In gesprek met: Bert-Jan Houtzagers

De Verdieping

“Het Engelse contractenrecht lijkt rechtszekerheid te verkiezen boven billijkheid”

De Stelling

“De crisis heeft invloed op mijn studententijd”

Column

“Terwijl Nederland de kop in het zand steekt, kiest Zweden voor echte hulp.”

Boekrecensie

“Afrikaanse bedrijven nauwelijks toegang tot de economische steun en financiering”

Haal meer uit je rechtenstudie

De blauwe VNW. De wettenbundel voor de ambitieuze student.

Wettenbundel in 3 handige delen

Gratis VNW app en e-book versie

Gratis downloads bij wetwijzigingen op blauwevuw.nl

Nieuws voor je rechtenstudie en carrière op blauwevuw.nl en via de nieuwsbrief

Fietsen of vliegen?

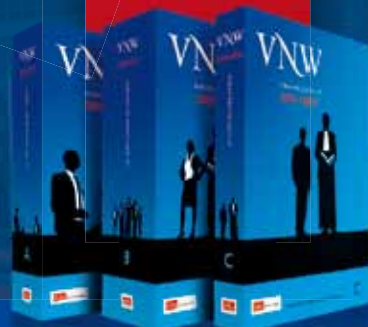

Gratis jaarabonnement bij de VNW

De Blauwe VNW is meer dan alleen een wettenbundel in 3 handige delen (Staats- en Bestuursrecht, Burgerlijk Recht en Strafrecht) met handige tabbladen en een duidelijk register. Je profiteert met de Blauwe VNW ook van gratis downloads bij belangrijke wetwijzigingen, rechtennieuws en een handige e-book versie. Bovendien maak je nu kans op een stedentrip naar Barcelona. Kortom... met de Blauwe VNW haal je meer uit je rechtenstudie!

VNW

Waarde lezer,

Het is al weer november. Waarschijnlijk zitten de eerste tentamens er voor u op en heeft u nu al zin in vakantie. Het is immers niet makkelijk om de – ongetwijfeld vele – activiteiten die u naast uw studie onderneemt met de studie (of studies) zelf te combineren. Toch moeten we op beide vlakken goed blijven presteren willen we later kans maken op de arbeidsmarkt. Dat was vroeger wel anders. Enkele voorbeelden daarvan leest u in het interview dat wij afnamen met Bert-Jan Houtzagers, de landsadvocaat. De beste man hoefde bijvoorbeeld tijdens zijn sollicitatie bij het advocatenkantoor waar hij nu werkt niet eens een cv mee te sturen. U ziet, tijden veranderen.

Dat geldt ook voor inhoudelijke kwesties die spelen rond ons vakgebied. Zo volstaat een goed jurist tegenwoordig niet meer met alleen kennis van het eigen recht. Men wordt ook geacht over enige kennis te beschikken van met name het Anglo-Amerikaanse rechtssysteem. U kunt een mooi begin maken met het vergaren van dergelijke kennis door het artikel van Raphaël te lezen.

U was het misschien al vergeten maar het is helaas nog steeds crisis. Heeft dit invloed op ons studentenleven? Mireille vroeg het een paar Leidse rechtenstudenten. De antwoorden leest u in 'De Stelling'.

De economische problemen waar Nederland op dit moment mee kampt vallen uiteraard in het niet vergeleken met die van de Afrikaanse landen. Dat er wellicht ook hoop is voor die landen laat Rogier zien door het boek 'A good African story' te recenseren.

Dat die verbetering van de sociaal-economische omstandigheden in Afrika hard nodig is blijkt wel uit de vele boten met immigranten die al dan niet strandend koers naar het welvarende Europa zetten. Of moeten we zeggen 'Fort Europa'? De houding van veel Europese landen, waaronder Nederland, ten opzichte van economische vluchtelingen is nou niet bepaald open te noemen. Thomas schreef hier een scherpe column over. Ook het artikel van onze nieuwe redacteur Niels gaat over immigratie. Want is het door de Italiaanse regering gevoerde *push-back* beleid ten aanzien van bootvluchtelingen nu rechtmatig in het licht van het EVRM? Lees het in de 'Zaak van de Maand'.

De problematiek rond immigratie en globalisering vormt tevens een rijke inspiratiebron voor fictie. De Amerikaanse film *Elysium* haakt hier bijvoorbeeld op in. Is deze film een *must see*? Leest u de recensie van Tjalling.

In het begin had ik het over de vele eisen die de arbeidsmarkt aan ons stelt. Wanneer we dus eenmaal een baan hebben gevonden is het wel zo prettig als we niet zomaar ontslagen kunnen worden. Toch betoogt men al jaren dat het ontslagrecht wel enige versoepeling kan gebruiken. Moeten we dit willen, ja of nee? Lees de mening van Anna hierover in haar opinie.

Heel veel leesplezier toegewenst! Verder: succes met uw studie en alles wat daar al dan niet bij hoort. Die vakantie komt er, echt waar.

Maurice Jeurissen
Hoofdredacteur NOVUM

Volg ons op

NOVUM

@NOVUM_Law

Juridisch Facultair Maandblad

NOVUM

ZOEKT

NIEUWE
REDACTIELEDEN

Het facultair maandblad NOVUM is bezig met een uitbreiding van haar redactie. Wij zijn op zoek naar redactieleden met een brede interesse, een vlotte pen en inspiratie. Ervaring is geen vereiste. Enthousiasme en inzet wel, evenals het zijn van tweedejaarsstudent op deze faculteit. Nieuwe ideeën aangaande de NOVUM zijn bij ons van harte welkom. Daarnaast zien wij als redactie het belang in van een ontspannen sfeer om de creatieve geest te inspireren, wat inhoudt dat we graag vergaderen onder het genot van een drankje, en een etentje samen nooit een straf vinden.

Vragen of direct solliciteren?

**Mail dan naar novum@law.leidenuniv.nl,
onder vermelding van sollicitatie redactielid.**

Inhoudsopgave

- 1** Voorwoord
- 3** Inhoudsopgave
- 4** Zaak v/d Maand *Vluchtelingen*
- 6** In Gesprek met *Bert-Jan Houtzagers*
- 9** Ter leering
ende Vermaeck
- 10** Verdieping *Engels cantractenrecht*
- 14** Filmrecensie *Elysium*
- 17** De Stelling *Studententijd*
- 18** Boekrecensie *A good African story*
- 20** Opinie *Ontslagrecht*
- 22** Verenigingen
- 24** Column *Fort Europa*
- 25** Faculteitszaken *“Wat is luxe?”*

NOVUM is het maandblad van de Juridische Faculteitsvereniging Grotius te Leiden. NOVUM is ontstaan uit een fusie tussen het faculteitsblad Trias (1968) en het blad Request (1999) dat werd uitgegeven door het rechtenmentoraaat Appèl.

NOVUM is aangesloten bij de Stichting Landelijk Overleg Juridische Faculteitsbladen (LOJF).

Oplage: 1.250 exemplaren
Ontwerp: Sharon Wijnhoud
Druk: JP Offset
ISSN-nummer: 1567-7931

U kunt NOVUM vinden bij de ingang van de faculteit, het juridisch café, het restaurant en bij C131. De redactie behoudt zich het recht voor ingeleverde stukken niet te plaatsen of te wijzigen. De inhoud van de artikelen vertegenwoordigt niet noodzakelijkerwijs de mening van de redactie.

© Niets uit deze uitgave mag op welke wijze dan ook worden gereproduceerd zonder voorafgaande toestemming van de redactie.

Redactie

Hoofdredacteur
Maurice Jeurissen (06 34 34 38 39)
novum@law.leidenuniv.nl

Eindredacteur
Maurits Helmich (06 34 45 30 57)
novum@law.leidenuniv.nl

Redacteurs
- Tjalling Reijnders
Tjalling.reijnders@gmail.com
- Raphaël Donkersloot
raphaeldonkersloot@hotmail.com
- Michelle Maaijen
michellemaayen@hotmail.com
- Thomas Weber
Thomas_91_91@hotmail.com

- Mireille Bosman
mireillebosman@hotmail.com
- Anna Tsheichvili
Anna_tsheichvili@hotmail.com
- Petra Chao
patrachao@gmail.com
- Rogier van Geel
rogier_van_geel@hotmail.com
- Niels Neve
nielsneve@live.nl

Adviesraad

- Prof. Dr. A.O. Lubbers
- Mw. Drs. A.F.M. van der Helm
- Mw. Mr. C. de Kruijf
- Mr. G.K. Schoep
- Céril van Leeuwen, Assessor Fdr
- Koen Hamelink, *praeses JFV Grotius*

Contact

novum@law.leidenuniv.nl

Zaak v/d maand

Hirsi Jamaa and others v Italy

23 Feb 2012

Push-back beleid

Een groep van ongeveer driehonderd vluchtelingen verdeeld over drie boten die vanuit Libië vertrok, werd op zee onderschept door de Italiaanse politie en kustwacht, op weg naar Italië. Deze mensen ontvluchtten hun thuislanden Somalië en Eritrea – net als vele andere – op zoek naar een beter bestaan. De vluchtelingen werden door de kustwacht op militaire boten gezet en vrijwel direct teruggebracht naar Libië, waar ze werden overhandigd aan de Libische autoriteiten en vervolgens aan hun lot overgelaten. Elf personen van deze groep dienden een klacht in bij het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) vanwege dit beleid. Het EHRM heeft vervolgens dit *push-back* beleid van de Italiaanse overheid beoordeeld op legaal-

liteit. Mede in verband met de recente schipbreuk bij Lampedusa waarbij bijna driehonderd vluchtelingen om het leven kwamen, en het structurele probleem dat de Zuid-Europese landen hebben met de bijna constante stroom van vluchtelingen die daar asiel zoeken, is het interessant om deze zaak onder de aandacht te brengen.

De klacht

De groep van elf beklagt zich bij het hof dat ze zonder enige vorm van identificatieproces gedwongen aan Libië zijn uitgeleverd, terwijl ze aan de politie en kustwacht duidelijk probeerden te maken dat ze de intentie hadden om asiel aan te vragen in Italië. De hoofdklacht van de groep is dan ook dat Italië hierdoor heeft gehandeld in strijd met artikel 3 van het Verdrag van Geneve,

betreffende de status van vluchtelingen. Door de groep, zonder enige verdere bescherming te bieden, aan de Libische autoriteiten uit te leveren, heeft de Italiaanse regering de vluchtelingen blootgesteld aan het risico om onderworpen te worden aan folteringen, onmenselijke of vernederende behandeling en bestraffing. Alsmede een beweerde schending van artikel 4 van het vierde protocol van het EVRM, dat het collectief uitzetten van vreemdelingen verbiedt.

Het verweer

De Italiaanse regering verweert zich met het argument dat het *push-back* beleid het gevolg is van een bilaterale overeenkomst die Italië met Libië heeft gesloten. Dit verdrag tussen Italië en Libië maakt het mogelijk om de groepen vluchtelingen op zee te onderscheppen, ze daarna direct naar Libië te sturen, en zo op die manier de stroom van illegalen tegen te gegaan. Libië zou bovendien een veilig land zijn om de immigranten te ontvangen, mede omdat het land partij is bij meerdere mensenrechtenverdragen, en omdat de Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen (*United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR*) een kantoor in Tripoli heeft gevestigd om zo de situatie van de vluchtelingen te kunnen controleren en hun bescherming te bieden.¹ Deze factoren zouden volgens Italië geen enkele reden tot twijfel aan de veiligheid en behandeling van de immigranten in Libië.

De beoordeling van de klachten

Ter beoordeling van de klacht deelt het Hof artikel 3 van het Verdrag van Geneve op in twee aspecten die zouden kunnen worden vergeleken met gezichtspunten; namelijk als eerste het risico op de bovengenoemde onmenselijke of vernederende behandeling, en ten tweede het risico om vanuit Libië elk moment te kunnen worden uitgezet naar het land van herkomst, waar ze juist vandaan gevlucht zijn. Het Hof oordeelt ten eerste dat de Italiaanse regering heeft nagelaten om de vluchtelingen een mogelijkheid te bieden om asiel aan te vragen, en door ze aan Libië uit te leveren bloot heeft gesteld aan het risico op foltering, onmenselijke behandeling of bestraffing. Het Hof gebruikt in het arrest de vele rapporten van mensenrechtenorganisaties zoals Amnesty International, Human Rights Watch, en de UNHCR om dit oordeel te onderbouwen. De UNHCR onderschrijft zelfs dat ondanks het feit dat hij zich mocht vestigen in Tripoli, de instantie als zodanig nooit door de Libische regering is erkend om te bepalen over de status van vluchtelingen.

Het tweede aspect, namelijk het risico om vanuit Libië terug te worden gestuurd naar het land van herkomst op elk gegeven moment, wordt ook door het Hof erkend. Het Hof komt tot die

conclusie op basis van de rapporten en verslagen van de UNHCR. In die rapporten wordt juist benadrukt dat asielzoekers en personen die onderschept zijn op zee het risico lopen om te worden uitgezet naar hun land van herkomst, met name Somalië en Eritrea. Italië wordt dus schuldig bevonden van schending van art 3 van het verdrag van Geneve, op beide aspecten, in combinatie met de schending van het 4e artikel van het vierde protocol EVRM. De regering had volgens het hof moeten en kunnen weten hoe het gesteld is met de situatie in Libië. Wel heeft het hof in haar eindoordeel begrip voor het feit dat de Zuid-Europese landen momenteel in een lastige situatie zitten met de vele vluchtelingen die asiel proberen aan te vragen in deze landen, maar het hof benadrukt ook dat Italië de verantwoordelijkheid die het land heeft naar de vluchtelingen niet moet proberen te ontlopen, en moet blijven waken om schendingen van mensenrechten tegen te gaan.

Symptomen

Dit arrest van het Europees Hof benadrukt niet alleen het belang van de controlerende functie van non-gouvernementele mensenrechtenorganisaties en de rol die zij hebben in dit soort conflicten, maar ook dat toekomstige rampen, vergelijkbaar met die bij Lampedusa, moeten worden voorkomen door vluchtelingen te helpen. Enerzijds door begeleiding en bescherming, anderzijds door te zoeken naar oplossingen in de landen waar de vluchtelingen vandaan komen. Anders blijven de Europese landen bezig met het bestrijden van symptomen in plaats van naar een constructieve oplossing te zoeken. ■

¹ Het kantoor is reeds in 2010 gesloten op bevel van de Libische autoriteiten

In gesprek met

Bert-Jan Houtzagers

De meeste studenten zullen waarschijnlijk nog nooit gehoord hebben van de landsadvocaat, laat staan van Bert-Jan Houtzagers. Toch is deze man niet zomaar iemand. Bij vrijwel alle grote en spraakmakende procedures die het afgelopen decennium tegen de Staat der Nederlanden zijn gevoerd trad mr. Houtzagers op als belangenbehartiger voor de overheid. Men kan hem dus zonder twijfel scharen onder de meest vooraanstaande advocaten van Nederland. Hoog tijd dus om de landsadvocaat en de persoon hierachter eens wat nader tegen het licht te houden. NOVUM toog naar het welbekende advocatenkantoor Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn en bracht hem een bezoekje.

Hoe wordt iemand eigenlijk landsadvocaat? Kunt u uw carrièreverloop schetsen?

“Voor alles geldt eigenlijk: het gaat vooral om geluk, toeval en daarnaast moet je ook wel wat kunnen. Toen in ik in 1984 bezig was met afstuderen had ik nog nooit van de landsadvocaat gehoord, ook niet van het kantoor Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn. Ik twijfelde destijds tussen de advocatuur en een RAIO-opleiding (rechtsopleiding, nu RIO red.). Dat laatste leek me ook wel wat, vooral omdat het zo’n brede opleiding was. Maar toen was er een nichtje van mij wiens zusje werkte bij dit kantoor en zij vertelde dat je als student twee maanden stage kon lopen. Een stage lopen bij een advocatenkantoor was toen vrij uniek en het was een soort service van dit kantoor aan studenten. Het leek me wel wat en aldus ben ik 1984 bij Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn begonnen als stagiair. Het beviel me uitstekend en tijdens de stage vroeg een partner mij te solliciteren. Hoewel ik nog niet was afgestudeerd, ik moest nog een paar vakken halen en mijn scriptie schrijven, besloot ik de gok maar te nemen en een week later had ik een baan. Toevallig werd Everhard Korthals Altes, die destijds landsadvocaat was, mijn patroon en zo ben ik in 1985 begonnen op de sectie Cassatie. Dat is eigenlijk een uitstekende leerschool omdat je daar heel precies leert kijken naar dossiers. Veel jonge advocaten beginnen hier bij de sectie Cassatie. Later ga je ook met andere praktijken meelopen, voor mij was dat ondernemingsrecht. Dat heb ik vrij lang gedaan en daar bewaar ik hele goede herinneringen aan. Eind jaren tachtig speelde de zogenaamde paspoortaffaire waarbij twee grote banken een procedure begonnen tegen de Staat na een mislukte

privatiseringsproject. Dergelijke zaken waren toen zeer ongebruikelijk. Dat was eigenlijk ook te veel werk voor de toenmalige landsadvocaat Joan de Wijkerslooth en daarom besloot men dat er een fulltime medewerker moest komen die hem zou assisteren. Aan mij werd gevraagd of ik dat wilde doen en aldus ben ik met hem samen die procedure gaan voeren. Zo ben ik lange tijd dus min of meer zijn assistent geweest en toen hij in 1999 voorzitter van het college van procureurs-generaal werd, ben ik gevraagd de volgende landsadvocaat te worden. Dat verraste mij toen wel, ik was pas veertig jaar en zeker niet de meest ervaren partner van kantoor. Maar ik was wel zeer blij en vereerd en zo ben ik dus de landsadvocaat geworden.”

Wat doet de landsadvocaat precies?

“De basis van mijn werk is de wettelijke procesvertegenwoordiging. Iedereen, dus ook de Staat, heeft, wanneer hij procedeert *in civilibus* een advocaat nodig. Daarbij moet ik wel opmerken dat de term landsadvocaat een titel is en geen beroep. Het is zo dat alle advocaten van dit kantoor regelmatig zaken doen voor de Staat. Ook zij zijn dus de landsadvocaat. Het enige verschil is dat dé landsadvocaat zaken doet die politiek of beleidsmatig gevoelig liggen. Een recent voorbeeld daarvan is de Srebrenica-zaak. Maar ook daarbij werk ik met een team van collega’s.

De verplichtingen die voor mij gelden, gelden ook voor mijn kantoorgenoten. Dat betekent onder meer dat wij nooit een zaak mogen aannemen die tegen het belang van de Staat indruist. Daarbij kan het zowel gaan om een rechtstreekse procedure tegen de Staat alsmede om geschillen die de Staat indirect raken. Maar in wezen verschilt die constructie niet zo erg van hoe het eraan toe gaat bij andere kantoren. Neem nu bijvoorbeeld de Brauw Blackstone Westbroek, de huisadvocaat van Shell, zij mogen ook nooit optreden tegen dat bedrijf. Het is overigens ook niet zo dat de Staat verplicht is om van onze diensten gebruik te maken. Bij Pels Rijcken werken we iedere dag heel hard om te zorgen dat de volgende landsadvocaat weer van ons kantoor afkomstig is. Daarom moeten we het hebben van de kwaliteit die we bij iedere zaak weer proberen te leveren en het feit dat wij als het ware het collectieve geheugen van de Staat in juridische zin vormen.”

Hoe is het om, in tegenstelling tot ‘gewone advocaten’, voortdurend voor dezelfde cliënt op te treden?

“Ik ben ‘gewoon advocaat’; niet alle zaken die ik doe zijn staatszaken. Maar verreweg de meeste zaken natuurlijk wel. Toch heb ik zeker niet het gevoel dat ik altijd voor dezelfde cliënt werk, binnen de overheid zit namelijk heel veel variatie. De ene keer werk ik voor het Ministerie van Veiligheid en Justitie, de andere keer voor het Ministerie van Infrastructuur en Milieu. Daarbinnen zijn het ook steeds weer andere mensen met wie je contact hebt.”

Heeft u überhaupt weleens contact met politici?

“Dat wel, wanneer er bijvoorbeeld een nieuwe ministersploeg aantreedt ga ik daarbij op bezoek. Ook bij juridisch hoogoplopende zaken heb je weleens contact met ministers. Maar over het algemeen zijn het vooral ambtenaren met wie wij spreken. De ministers zijn er immers voor het voeren van politiek en beleid. En daar houd ik mij als landsadvocaat nu juist uitdrukkelijk niet mee bezig. Iedere woensdag geef ik een werkgroep aan de stagiaires. Een van de gouden lessen die ik ze dan altijd voorhoud is: ‘Wij moeten ons niet bemoeien met de politiek’. Op het moment dat we dat zouden doen is het einde van de titel nabij. Mensen gaan zich dan namelijk afvragen: ‘Van welke politieke partij is die meneer Houtzagers eigenlijk?’. Dat is iets dat we absoluut niet moeten willen. Een minister, waar ik het op een bepaald moment vrij goed mee kon vinden, vroeg mij eens over een bepaalde zaak: ‘Bert-Jan, als jij minister was, wat zou jij dan doen?’. Hoewel ik ontzettend goed wist wat ik zou doen, heb ik toen vrij formeel gezegd dat dat mijn rol niet is. Wel kan ik adviseren over de juridische argumenten die voor of tegen een bepaalde beslissing zijn aan te voeren, maar het is de minister die beslist en niet zijn adviseur.”

Wat is het mooie aan uw werk?

“Het mooie aan de landsadvocatuur is dat je in zekere zin altijd voor het publiek belang opkomt. Bij iedere zaak in de landspraktijk speelt dat een rol. Of het nu gaat om een bezuiniging op een bepaald ministerie of een kort geding van de heer Wilders tegen de Staat, die maatschappelijke relevantie komt altijd om de hoek kijken. In de loop der tijd ontwikkel je ook een zeker oog voor wat het algemeen belang vereist binnnen een bepaalde setting. Daarnaast heb je als landsadvocaat voortdurend te maken met verschillende rechtsgebieden. Hoewel ik van huis uit een civilist ben krijg ik in de praktijk ook te maken met volkenrecht (Srebrnica) en bestuurs- en staatsrecht. Dus hier op kantoor ben ik als het ware een generalist die steeds gebruik maakt van de specifieke expertise van zijn collega’s. Het allerleukste in dat verband vind ik dan wat ik ‘ballen’ noem. Bij de voorbereiding van een

zaak bespreek ik met een kantoorgenoot de relevante argumenten. Dan vind ik het altijd heel mooi om te zien hoe enthousiast mijn kantoorgenoten met de materie bezig zijn. Dat alles maakt dat ik al veertien jaar met heel veel plezier dit werk doe.”

Zijn er ook nadelen aan verbonden? U vertegenwoordigt bijvoorbeeld altijd de sterke partij.

“Het is absoluut waar dat ik vrijwel altijd voor de sterke of sterkste partij opkom, behalve misschien in geschillen met grote ondernemingen die qua middelen niet veel voor de Staat onderdoen. Toch heb ik dat nog nooit als een nadeel ervaren. Veel mensen hebben ten onrechte een vrij negatief beeld over de verhouding tussen burger en overheid als het gaat om juridische geschillen. Een groot deel van mijn werk bestaat er echter in dat ik de beleidskeuzen verdedig waarin juist rekening is gehouden

met het algemeen belang en dus ook met dat van die burger. Wat wij dan doen is aan de rechter uitleggen waarom een bepaalde keuze is gemaakt zoals die is gemaakt. Natuurlijk is het soms zo dat een individu of individuen daar last van kunnen hebben. Maar wanneer je dat kunt uitleggen vanuit het publiek belang is dat (emotioneel gezien red.) niet lastig. Ik ben in de achtentwintig jaar dat ik advocaat ben, zowel voor de overheid als voor private partijen, nog nooit geconfronteerd met een zaak die ik in gemoede niet wilde verdedigen.”

Wat wilt u studenten meegeven?

“Als je interesse hebt in de advocatuur en de tijd hebt moet je zeker stage gaan lopen. Bij kantoorbezoeken en dergelijke presenteert een kantoor zich altijd op zijn paasbest. Dat is hartstikke leuk maar je leert een kantoor pas echt kennen wanneer je er een paar maanden rondloopt. Verdiep je ook in de verschillen tussen de kantoren. Probeer jezelf dus goed te oriënteren, ook door veel met bekenden te praten die ervaring hebben in de advocatuur. Studenten van tegenwoordig hebben het echter niet gemakkelijk. Toen ik hier solliciteerde hoefde ik alleen een brief te schrijven, een cv of een cijferlijst meesturen was niet nodig. Ikzelf heb ook een wat andere studententijd gehad dan de meesten die dit interview zullen lezen. Ik had toen ik begon namelijk al in militaire dienst gezeten en was dus niet van plan om erg lang te studeren. Ik zat dus ook niet bij een vereniging, dat was in het Amsterdam van de jaren tachtig overigens ook niet erg gebruikelijk. Wel heb ik erg van Amsterdam genoten. Vooral van de vrijheid. Ook de studie beviel me goed en ging me makkelijk af. De werkgroepen vond ik erg leuk, de hoorcolleges waren meestal niet zo boeiend dus daar ging ik bijna niet heen. Het meeste deed ik door zelfstudie. Tot verbazing van mijn huisgenoten stond ik iedere morgen om zeven uur op, een overblijfsel uit mijn diensttijd, om vervolgens te studeren. Aldus ben ik heel soepel door mijn studie heen gekomen.”

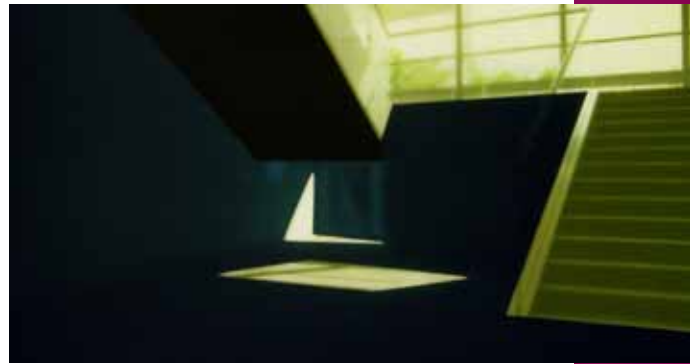

Ter leering ende vermaeck

Zoveel te lezen, te zien, te ervaren, zo weinig tijd! Welke boeken, films en documentaires verruimen uw blik op de wereld, verbreden en verdiepen uw kennis van het recht of kunnen u laten ontspannen zonder de sferen van het recht te verlaten? Elke maand maakt de redactie van de NOVUM een selectie van audiovisuele en tekstuele producten die het leven van de rechtenstudent verrijken en kunnen worden gebruikt ter leering ende vermaeck.

Artikel – ‘Nee, je hebt wél iets te verbergen.’

‘Maar ik heb toch niets te verbergen?’, zo luidt de zin waar Rob Wijnberg en Maurits Martijn zich regelmatig aan storen als de privacy in het geding is. Samen formuleren zij elf redenen waarom je wél iets te verbergen hebt. Middels een combinatie van filosofische, praktische en maatschappelijke argumenten maken zij gehakt van de stelling dat je niets te verbergen hebt.

Tentoonstelling – Eeuwig Recht

Werpt u vooral eens een blik op de tentoonstelling ‘Eeuwig Recht’, te vinden rechts van de ingang bij de UB. Daar vindt u eigenlijk de belangrijkste juridische historische documenten die Nederland rijk is. Denk bijvoorbeeld aan het originele exemplaar van Mare Liberum van Hugo de Groot. Zeker voor de studenten die ‘romeins recht’ of onlangs ‘geschiedenis van het europees publiek-/privaatrecht’ hebben gevolgd liggen er interessante werken. Bijvoorbeeld zestiende-eeuwse exemplaren van het Corpus Iuris Civilis, oftewel de bijbel van professor Zwolve. De collectie is een eerbetoon aan diens illustere voorganger professor Robert Feenstra, die onlangs overleed en de collectie daarvoor helaas nooit heeft mogen aanschouwen. Gelukkig heeft professor Wijffels (van europees publiekrecht) een waardig aandenken voor hem samengesteld. Te bezichtigen tot 14 januari.

Boek - Veertig Jaren Speurderswerk

In Veertig Jaren Speurderswerk (1945) blikt politiescheikundige en forensisch onderzoeker C.J. van Ledden Hulsebosch terug op zijn lange carrière. Als een soort Nederlandse Sherlock Holmes werd hij vaak door justitie geraadpleegd, in een tijd dat zijn vakgebied nog in de kinderschoenen stond. Met humor en oubollig Nederlands beschrijft hij hoe hij geruchtmakende zaken oploste - zo gooit hij een stukje cement in zijn brandende tabakspijp om erachter te komen hoe oud het is. Daarbij doet hij geen moeite om zijn ijdelheid te verbergen. Het boek wordt niet meer gedrukt maar is nog te vinden op Marktplaats.

Verdieping

Enkele opvallende verschillen tussen het Engelse en het Nederlandse contractenrecht

Een goed civilist kijkt verder dan het eigen nationale privaatrecht. Paradoxaal genoeg is kennis van andere nationale rechtsordes onder meer van belang om een beter begrip te kunnen krijgen van het eigen recht. Wie naar het huidige Nederlandse Burgerlijk Wetboek ('BW') kijkt, ziet immers vele buitenlandse invloeden. Zo vindt het BW zijn oorsprong in de Franse *Code civil*, terwijl de gelaagde structuur afkomstig is van het Duitse *Bürgerliches Gesetzbuch*. Leerstukken zoals dwaling (art. 6:228 BW), misbruik van omstandigheden (art. 3:44 lid 4 BW) en het directe verzuim bij tekorkoming (art. 3:80 BW) vinden respectievelijk hun oorsprong in de Engelse figuren *misrepresentation*, *undue influence* en *anticipatory breach*.²

Naast een beter begrip van het eigen recht, kan het buitenlandse recht ook worden gezien als een inspiratiebron voor nieuwe juridische oplossingen. Wanneer het Nederlandse recht zelf geen concrete oplossing biedt, staat het de rechter bijvoorbeeld vrij om rechtsvergelijkende argumenten te gebruiken ter onderbouwing van zijn beslissing.³ Ten slotte kan rechtsvergelijking ook van belang zijn voor de praktijk. Zo is het bijvoorbeeld niet onwaarschijnlijk dat een praktijkjurist in aanraking komt met de grondslagen van het Engelse contractenrecht, gezien zijn enorme territoriale reikwijdte, waar ik later nog op in zal gaan.

Al met al zijn er genoeg argumenten te vinden waarom een civilist over de nationale grenzen van het recht dient te kijken. In deze bijdrage wordt alvast een eerste aanzet gemaakt, door een vergelijking te maken tussen het Engelse en het Nederlandse contractenrecht.

De Engelse common law en het continentale civiele recht

Er zijn grote verschillen tussen het denkpatroon van Engelse en Nederlandse civilisten. Een verklaring kan worden gevonden in het feit dat Engeland, in tegenstelling tot de meeste continentaal-Europese landen, maar weinig is beïnvloed door het Romeinse recht, waardoor het een separaat rechtstelsel heeft kunnen ontwikkelen: de *common law*. De verschillen tussen de *common law* het Nederlandse civiele recht zijn, voor wat betreft

het contractenrecht, alles behalve gedetailleerd van aard, en kunnen zelfs betrekking hebben op de meest fundamentele uitgangspunten van het contractenrecht.

Door het Engelse contractenrecht te bestuderen, beperkt men zich niet alleen tot de rechtsorde van Engeland. Integendeel. Via de Engelse kolonisatie zijn de grondslagen van de *common law* – en daarmee ook de grondslagen van het Engelse contractenrecht – overgedragen aan een groot aantal andere landen, zoals de Verenigde Staten (behalve de staat Louisiana), Australië, Canada (behalve Québec), Nieuw Zeeland, India en Hong-Kong.⁴ Hierbij dient wel te worden opgemerkt dat er enige materiële verschillen bestaan tussen deze rechtstelsels.⁵ De algemene grondslagen zijn daarentegen grotendeels hetzelfde gebleven. Wanneer men dus kennis heeft opgedaan van het Engelse contractenrecht, is er dus min of meer óók grove kennis opgedaan van de andere rechtstelsels met een *common law* achtergrond. Deze bijdrage concentreert zich echter alleen op het Engelse contractenrecht.

De vergelijking: drie fasen in het contractenrecht

Gezien de beperkte ruimte van dit artikel kan er niet worden ingegaan op ieder (fundamenteel) verschil tussen het continentale recht en het Engelse recht, waardoor ik genoopt ben om een selectie te maken van de wezenlijke verschillen. Deze selectie concentreert zich op drie fasen in het contractenrecht die ik hier gemakshalve definieer als de 'totstandkomingsfase', de 'interpretatiefase' en de 'remediërende fase'.

Totstandkomingsfase: het leerstuk consideration

In het Nederlandse recht bestaat een overeenkomst in principe slechts uit twee ingrediënten: een aanbod en een aanvaarding daarvan (art. 6:217 BW). Voor een afdwingbaar contract naar Engels recht is er daarentegen een derde ingrediënt nodig: *consideration*. Dit begrip laat zich niet in één woord vertalen; het gaat eerder om een principe dat simpelweg neerkomt op een *quid pro quo*. Voor wat hoort wat dus. In het Engelse recht is het noodzakelijk dat er uit een overeenkomst meerdere obligatoire verbintenissen (*bargains*) voortvloeien, waardoor partijen over

en weer elkaar iets verschuldigd zijn. Bestaat een overeenkomst louter uit een verplichting tot een prestatie of een nalaten door één partij, dan is er in principe geen overeenkomst, omdat dan het vereiste van *consideration* ontbreekt. In deze lijn is bijvoorbeeld een overeenkomst tot een gift in het algemeen geen afdwingbare overeenkomst in het Engelse recht.

Vanuit het oogpunt van ons civiele recht valt er zeker wat te zeggen voor het principe van *consideration*. In het dagelijkse leven sluit men immers talloze overeenkomsten door middel van een simpel aanbod en een aanvaarding daarvan, maar het is niet altijd wenselijk dat iedere overeenkomst ook daadwerkelijk afdwingbaar is in rechte. Dit geldt temeer voor overeenkomsten waarbij een van de partijen zich verbindt tot een prestatie, terwijl hij daar zelf niets voor terugkrijgt. Een schenking bijvoorbeeld. Het krachtige Nederlandse spreekwoord ‘eens gegeven blijft gegeven’ werkt de Engelse schenker in beginsel niet tegen. Daarmee zou kunnen worden gesteld dat de onvoorzichtige schenker toch meer bescherming geniet in het Engelse recht dan in het Nederlandse civiele recht. De Nederlandse schenker zou uiteraard achteraf beroep kunnen doen op allerlei vernietigingsmogelijkheden zoals dwaling (art. 6:228 BW) of bedrog (art. 3:44 lid 3), maar feit blijft dat hij in principe gebonden is totdat er vernietiging plaatsvindt. De Engelse schenker is, vanwege een algeheel gebrek aan *consideration*, echter nooit contractueel gebonden geweest waardoor vernietiging ook niet nodig is.

Interpretatiefase: de objectieve interpretatie

Ook wanneer de overeenkomst eenmaal tot stand is gekomen, blijven er belangrijke verschillen bestaan tussen het Engelse recht en het Nederlandse civiele recht. Met name bij de interpretatie van contracten is er een markant verschil aan te wijzen: in het Nederlandse recht wordt het contract op een subjectieve wijze uitgelegd, terwijl de Engelsen een contract objectief uitlegen.

De subjectieve uitleg van een contract naar Nederlands recht vindt zijn oorsprong in art. 3:33 BW. Dit artikel vereist dat een verklaring van een partij in overeenstemming is met zijn wil. Als

zijn verklaring niet in overeenstemming is met zijn wil, dan kan er in beginsel geen rechtshandeling zijn, tenzij het vertrouwen van de wederpartij zich daartegen verzet (art. 3:35 BW). Aangezien een overeenkomst bestaat uit de rechtshandelingen aanbod en aanvaarding (art. 6:217 lid 1 BW) is het principe uit art. 3:33 BW ook op overeenkomsten van toepassing. Bij de uitleg van overeenkomsten brengt dit met zich mee dat er getoetst dient te worden of de subjectieve verklaringen van

partijen in overeenstemming zijn met hun subjectieve wil. Deze subjectieve benadering is duidelijk terug te vinden in het bekende *Haviltex* arrest, waarin de Hoge Raad heeft overwogen dat het bij de uitleg van een overeenkomsten niet alleen aankomt op een zuiver taalkundige uitleg (een objectieve maatstaf), maar ook op hetgeen de partijen redelijkerwijs van elkaar mochten verwachten.⁶ De subjectieve wil van partijen blijft dus ook bij de uitleg van overeenkomsten van doorslaggevende betekenis.

Hoe anders is het Engelse recht? Wanneer het aankomt op de interpretatie van een contract zijn de subjectieve bedoelingen van de partijen irrelevant voor de uitleg naar Engels recht. In plaats daarvan gaat het om de objectieve verklaringen van de partijen. Het Engelse recht neemt als uitgangspunt dat de verklaringen van partijen per definitie overeenstemmen met de subjectieve bedoelingen van partijen. Bij de uitleg mag dus alleen worden gekeken naar de objectieve verklaringen. Deze verklaringen dienen vervolgens geïnterpreteerd te worden door de fictieve figuur van een redelijk denkend persoon (een ‘*reasonable person*’) die als het ware in de positie wordt gezet van de partijen zelf. Het Engelse recht beslist aldus wat de subjectieve bedoelingen van de partijen zijn door een objectieve toets van toe te passen.⁷

Dat het Engelse contractenrecht voor een objectieve benadering kiest is mijns inziens opmerkelijk. Het lijkt daarmee immers rechtszekerheid te verkiezen boven billijkheid. Enerzijds onderkent het Engelse recht dat een overeenkomst in principe is gebaseerd op een wederzijdse wilsovereenstemming, maar anderzijds wil het Engelse recht de netelige vraag wat nu precies deze wilsovereenstemming is omzeilen, door niet een subjectieve maar een objectieve maatstaf (*the reasonable person*) te hantieren.

Remediërende fase

Nadat we hebben aangenomen dat het contract geldig is en dat de uitleg ervan duidelijk is, belanden we in volgende fase: de fase van de rechtsmiddelen, of naar Engels jargon: *remedies*. Welke rechtsmiddelen staan de partijen ter beschikking wanneer het

contract niet of gebrekkig wordt uitgevoerd? Ook bij de beantwoording van deze vraag bestaan er grote verschillen tussen het Engelse en het Nederlandse recht.

Het Nederlandse recht neemt als uitgangspunt dat contracten moeten worden nagekomen (*pacta sunt servanda*). Uit dit uitgangspunt vloeit voort dat partijen dan ook geacht worden om zich eerst te beroepen op het rechtsmiddel nakoming (art. 3:296 BW). Naast dit 'primaire' rechtsmiddel is het scala aan rechtsmiddelen voor de Nederlandse jurist groot: hij kan beroep doen op schadevergoeding, ontbinding, opschorting en, wanneer de aard van de overeenkomst dat met zich meebrengt, opzegging. De Nederlandse jurist dient echter in het achterhoofd te houden dat nakoming het primaire rechtsmiddel is, en dat de rechter in beginsel van de wanpresterende partij nakoming zal verlangen.

Het Engels recht daarentegen, beschouwt nakoming (*specific performance*) als uitzondering. Daartegenover neemt het juist als uitgangspunt dat het primaire rechtsmiddel bij een contractbreuk (*breach*) schadevergoeding is.⁸ Dit uitgangspunt komt voort uit het idee dat een overeenkomst uit twee soorten verplichtingen bestaat: een primaire verplichting om een contract conform de inhoud van het contract uit te voeren, en een secundaire, veronderstelde, verplichting om schadevergoeding te betalen

wanneer er sprake is van een *breach*.⁹

Er zijn veel argumenten aan te voeren om de schadevergoedingsactie – en dus niet nakoming – als het primaire rechtsmiddel te zien. Volgens de mening van Lord Hoffmann, oud-raadsheer bij de *House of Lords*, heeft nakoming bijvoorbeeld een te punitief karakter. Een toewijzing van een vordering tot nakoming betekent immers niet minder dan een verplichting van een partij om een prestatie te verrichten die deze partij in principe niet meer wil verrichten. In dat licht kan nakoming als een sanctie worden beschouwd. Daarnaast zet een rechterlijke verplichting tot nakoming de rechtsstrijd voort. Een justitiële institutie moet nagaan of een contract na het vonnis daadwerkelijk nagekomen wordt volgens de inhoud. Over deze nakoming kan vervolgens weer een nieuw dispuut ontstaan. Nakoming leidt in die zin tot een oneindige rechtsstrijd. Schadevergoeding aan de andere kant, zorgt ervoor dat de strijdbijl wordt begraven.

Lord Hoffmann: "The order for specific performance prolongs the battle. If the defendant is ordered to run a business, its conduct becomes the subject of a flow of complaints, solicitors' letters and affidavits. This is wasteful for both parties and the legal system. An award of damages, on the other hand, brings the litigation to an end. The defendant pays damages, the forensic link between them is severed, they go their separate ways and the wounds of conflict can heal."¹⁰

Besluit

In het bovenstaande hebben we gezien dat het Engelse contractrecht fundamenteel kan verschillen van het Nederlandse contractrecht. Niet alleen kent het Engelse contractrecht geheel andere leerstukken, zoals het leerstuk *consideration*, ook kent het Engelse contractrecht geheel andere uitgangspunten, zoals het recht op schadevergoeding bij contractbreuk. Ook hebben we gezien dat Engelsen veel waarde hechten aan de letterlijke verklaringen van partijen wanneer het aankomt op de interpretatie van een contract. Daarmee lijkt het Engelse recht de rechtszekerheid boven de billijkheid te willen plaatsen.

Gezien de grondslagen van het Engelse contractrecht zich niet alleen beperken tot de rechtsorde van Engeland, maar zich ook uitstrekken tot de rechtsordes van andere grote *common law* landen zoals de Verenigde Staten, Canada en Australië, komt een Nederlandse civilist al spoedig in aanraking met de grondslagen van het Engelse contractrecht. De civilist doet er dus goed aan om al in een vroeg stadium kennis te maken met het Engelse (contracten)recht. Dat de Leidse rechtenfaculteit dit zelf ook onderkent, blijkt uit het ruime aanbod aan vakken waarin de student wordt geïntroduceerd met de *common law*. In de master kan men zich bijvoorbeeld inschrijven voor het vak *Contract Law*, terwijl men zich in de bachelorfase al kan aanmelden voor de vakken *Comperative Tort Law* of *Geschiedenis van het Europese privaatrecht*. Hopelijk heeft dit artikel voor u de eerste aanzet gemaakt om zich verder te verdiepen in het buitenlandse recht, en in het bijzonder in het Engelse contractrecht!

¹ Raphaël Donkersloot is masterstudent Civiel recht aan de Universiteit Leiden. Hij heeft onder meer het vak *English Contract Law* gevolgd van prof. Cartwright aan de Universiteit Leiden en het vak *American Contract Law* van prof. Harrison aan de University of Florida in Gainesville, Florida. Het artikel is grotendeel gebaseerd op de kennis die is opgedaan tijdens deze twee vakken.

² Zie voor een mooi overzicht van buitenlandse invloeden op het BW: P. Neleman, 'Import en export van recht', in: *BWKJ* 13 (1997), p. 9 e.v.

³ HR 8 juli 1992, NJ 1992/714 (AIDS-besmetting).

⁴ J. Cartwright, *Contract Law: An Introduction to the English Law of Contract for the Civil Lawyer*, Hart Publishing, Oxford, 2013, p. 9.

⁵ Om maar een voorbeeld te noemen: in het Amerikaanse recht is het leerstuk van de *promissory estoppel* geheel anders ontwikkeld dan in het Engelse recht. J. Cartwright, *Contract Law: An Introduction to the English Law of Contract for the Civil Lawyer*, Hart Publishing, Oxford, 2013, p. 147-148. ⁶ HR 13 maart 1981, NJ 1981, 635 (*Haviltex/Ernes*).

⁷ *Smith v Hughes* (1871) LR 6 QB 597, 607.

⁸ Met zoveel woorden door Lord Hoffmann in *Co-operative Insurance Society Ltd v Argyll Stores (Holdings) Ltd* (1998) 3 ALL ER 297 (HL).

⁹ Dit concept is terug te lezen in de mening van Lord Diplock in *Photo Production Ltd v Securicor Transport Ltd* (1980) 1 ALL ER 556 (HL).

¹⁰ *Co-operative Insurance Society Ltd v Argyll Stores (Holdings) Ltd* (1998) 3 ALL ER 297 (HL).

Filmrecensie

Elysium

Snijdt actuele thema's rondom globalisering, migratie en armoede aan, maar vervalt in een clichéverhaal en ondoordacht idealisme

Deze zomer bracht regisseur Neil Blomkamp, bekend van zijn fantastische debuut *District 9*, zijn nieuwe film *Elysium* uit. In de wereld van *Elysium* is de aarde verlaten door de rijke mensen die het zich konden veroorloven om zich te vestigen in een groot ruimtestation genaamd *Elysium* – een naam die ontleend is aan de in de Romeinse godsdienst voorkomende utopische plek in de onderwereld waar de gelukzaligen woonden. *Elysium* doet haar naam eer aan; de rijken leven in enorme luxe en leiden een zorgeloos bestaan. De aarde wordt bevolkt door de armen die hun dagen slijten in de fabrieken waar ze de producten produceren die het luxe leven van de mensen op *Elysium* in stand houden. De armen leven in krottenwijken, worden onderdrukt door de robotpolitie en kunnen alleen maar dromen van een leven op *Elysium*. Tegen deze achtergrond speelt het verhaal zich af, het verhaal van Max Da Costa (gespeeld door Matt Damon), een armzalige fabriekswerker, die zich na te zijn blootgesteld aan een dodelijke hoeveelheid straling op zijn werk gedwongen ziet om vanaf de aarde *Elysium* te bereiken. Daar kan hij zich immers laten helen door een medpod: een machine die alle ziektes kan genezen. Alles oogt heel futuristisch – robotpolitie, medpods, een groot ruimteschip – maar futuristisch is de film allerminst. Het verhaal mag zich dan in 2154 afspelen, het snijdt actuele thema's aan rondom globalisering, migratie en armoede.

The future is now

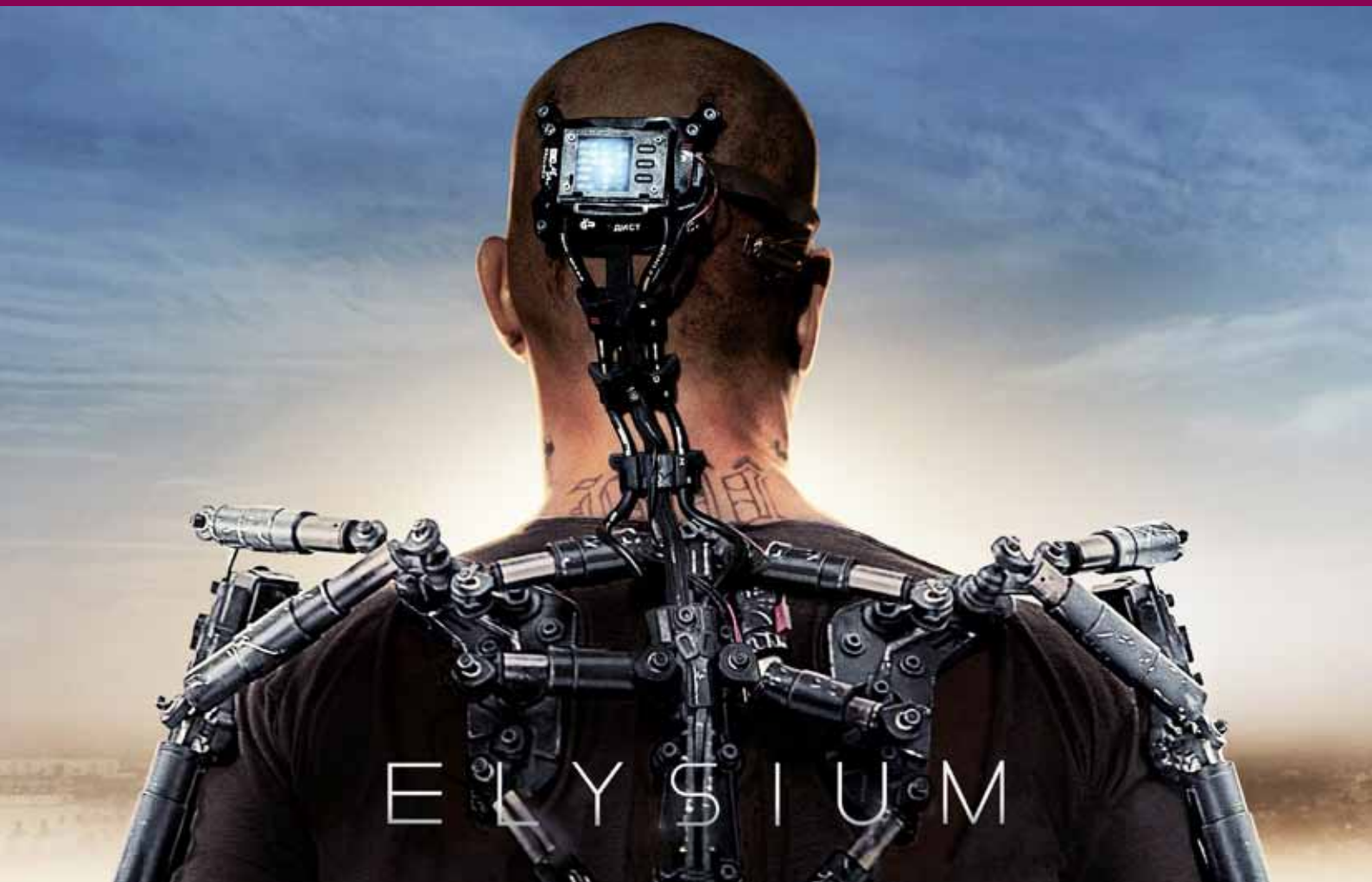
Aan het begin van de film wordt door enkele bewoners van de aarde een poging ondernomen om in kleine ruimteschepen te vluchten naar *Elysium*. Aan boord zitten mannen, vrouwen en kinderen. De meeste schepen worden vernietigd door raketten van *Elysium* voordat ze de kans krijgen om te landen in het walhalla. De mensen die het wel overleven en op *Elysium* landen worden direct door de robotpolitie opgepakt en teruggestuurd naar de aarde. Verander *Elysium* in Europa en ruimteschepen in bootjes en het wordt duidelijk dat de filmrealiteit niet veel verschilt van de realiteit waar wij mee geconfronteerd worden door de berichten in de media. Onlangs zijn we hier nog pijnlijk aan herinnerd wegens het drama dat zich heeft afgespeeld in de buurt van Lampedusa, waar meer dan driehonderd opvarenden, op zoek naar een beter bestaan, de dood vonden, nadat de boot was omgeslagen. Het drama was aanleiding voor een stortvloed aan kritiek en commentaar op het Europese beleid ten aanzien

van het beschermen van de buitengrenzen tegen mensen die ongewenst worden bevonden. Ook het bestuur van *Elysium* werd heftig bekritiseerd door haar handelen. De kritiek die werd geuit in *Elysium* leidde tot niets; de kritiek geuit in Europa zal waarschijnlijk eenzelfde lot toebedeeld zijn.

In *Elysium* hebben de armen op aarde twee redenen om te werken: om te overleven in een wereld van armoede, en om een *one way ticket* voor de (kansloze) tocht naar *Elysium* te kunnen betalen, in de hoop aldaar een beter bestaan op te bouwen. De tegenstelling tussen arm en rijk zoals die geschetst wordt in *Elysium* is een versimpelde werkelijkheid, maar daardoor niet minder waar. Al sinds mensenheugenis worden de armen gebruikt ter verrijking van de rijken. Duizenden jaren geleden bouwden slaven piramides, heden ten dage bouwen slaven stadions en faciliteiten voor het wereldkampioenschap voetbal in 2022. Het is de armoede en het vooruitzicht op een betere toekomst, waardoor de jonge werkers van Nepal naar Qatar gedreven worden om daar arbeid te verrichten onder levensgevaarlijke omstandigheden.

Elysium laat een keerzijde zien van globalisering. De bedrijven van *Elysium* maken gebruik van de goedkope arbeidskrachten die beschikbaar zijn op aarde. Max doet lopende band werk voor het bedrijf Armadyne, dat onder andere de robots voor de robotpolitie ontwikkelt. Armadyne's outsourcingpraktijken verschillen niet wezenlijk van wat grote bedrijven zoals BMW, Canon en IBM doen. Bedrijven gaan op zoek naar de landen waar de goedkoopste arbeidskrachten kunnen worden gebruikt voor het pro-

“Verander *Elysium* in Europa en ruimteschepen in bootjes en het wordt duidelijk dat de filmrealiteit niet veel verschilt van de realiteit waar wij mee geconfronteerd worden door de berichten in de media.”

duceren van (onderdelen van) goederen, die voor een veelvoud worden verkocht aan consumenten in rijke landen. Zo worden al sinds de jaren zestig in Mexico de zogenaamde *maquiladora's* gebruikt door buitenlandse bedrijven. *Maquiladora's* zijn fabrieken waar componenten in elkaar gezet worden door goedkope arbeidskrachten. De componenten worden later gebruikt voor *high-end* producten, bijvoorbeeld voor camera's van Panasonic. De werknemers maken lange dagen, hebben weinig rust, werken in een gevaarlijke omgeving en hebben nauwelijks rechten; ze worden echter door de armoede gedwongen om dergelijk werk aan te nemen. Wordt een land te duur, dan verhuist het bedrijf de (productie)fabriek naar een ander land waar de arbeidskrachten goedkoper zijn. Sommigen zien dit als handig gebruik maken van globalisering, anderen bestempelen het als misbruik maken van armoede.

Morele distantie

Het scherpe contrast dat in *Elysium* tussen arm en rijk wordt geschetst, lijkt voor de bioscoopganger misschien extreem, maar dat is het allerminst. Het contrast tussen arm en rijk en de consequenties daarvan worden dagelijks teruggevonden in de berichtgeving van verschillende media. Dezelfde media berichten dat het onwaarschijnlijk is dat de situatie gaat veranderen. Zo hebben bijvoorbeeld maar acht van de ruim honderd Nederlandse kledingbedrijven die kleding produceren in Bangladesh het

“Het scherpe contrast dat in *Elysium* tussen arm en rijk wordt geschetst, lijkt voor de bioscoopganger misschien extreem, maar dat is het allerminst.”

internationale akkoord dat de veiligheid in de kledingfabrieken moet verbeteren ondertekend. Bij het ongeluk eerder dit jaar kwamen meer dan duizend mensen om het leven. Het zijn echter niet alleen de bedrijven die zich niet aangesproken voelen iets te verbeteren aan de huidige stand van zaken: consumenten kan hetzelfde verwijt worden gemaakt. Zo klaagt een redacteur van *The Guardian* dat bedrijven en consumenten zich niets hebben aangetrokken van schokkende onthullingen aangaande de uitbuiting van goedkope werkkrachten in India, China en Bangladesh.

Alle mensen die op Elysium wonen zijn onverschillig ten opzichte van hun medemens op aarde. Naast de feitelijke distantie (aarde – Elysium) is er dus ook sprake van een morele distantie die de rijken hebben ten opzichte hun arme medemens. De bewoners van Elysium worden niet geconfronteerd met de consequenties

van het leven dat zij leiden, namelijk het leed van de mensen die door goedkope productie dat leven mogelijk maken. Niemand wordt aangespoord tot nadenken. Deze onnadenkendheid wordt ook teruggevonden in de alledaagse realiteit. Men neemt misschien via de media wel het leed van anderen aan ter kennisgeving, maar wordt er niet direct mee geconfronteerd: men trekt zich terug in zijn eigen 'Elysium'. Bij het kopen van kleding wordt immers niemand direct geconfronteerd met de jonge, uitgebuite kinderen die de kleding hebben gemaakt. De Nepalezen zijn tegen 2022 al lang weer weg uit Qatar en de door hen gebouwde stadions zullen bekeken worden door miljoenen voetbalfans over de hele wereld. Er is uitvoerig bericht via *journals*, kranten en documentaires over de maquiladora's, maar de consument koppelt de wantoestanden die beschreven worden niet aan het bedrijf waarvan zij het product kopen.

Naïef idealisme

Elysium weet een wereld te creëren waaraan de hedendaagse problematiek rondom armoede, migratie en globalisering doeltreffend gespiegeld aan kan worden. Het is vervolgens dan ook ont-

“Alle mensen die op Elysium wonen zijn onverschillig ten opzichte van hun medemens op aarde. Naast de feitelijke distantie (aarde – Elysium) is er dus ook sprake van een morele distantie die de rijken hebben ten opzichte hun arme medemens.”

“*Elysium* heeft alles in zich om mensen aan te zetten tot nadenken, maar in plaats daarvan weet het alleen te vermaken. En dat is zonde.”

zettend jammer dat deze wereld in de film gereduceerd wordt tot louter de achtergrond van een clichéverhaal. De kijker volgt Matt Damon van actiescène naar actiescène in zijn queeste zijn eigen leven te redden. Er zitten wat *twists and turns* in het verhaal, maar die maken het verhaal niet heel veel interessanter. De film suggereert aan het einde wel een mogelijke oplossing voor alle problematiek: een naïeve vorm van egalitair idealisme. Iedereen, dus ook de aardbewoners, wordt toegelaten tot Elysium. Het lijkt een prachtige boodschap: welvaart voor iedereen. De regisseur gaat hierbij echter wel één probleem uit de weg: als iedereen gebruik kan maken van alle welvaart die Elysium biedt, wie blijven er dan goedkoop produceren om die welvaart in stand te houden? Het is een vraag die onbeantwoord blijft in de film.

De film had zoveel meer kunnen zijn door de hierboven staande vraag, maar ook andere vragen, te stellen. Wat was er bijvoorbeeld gebeurd als de mensen die op Elysium wonen wél direct geconfronteerd zouden worden met het leed van de mensen op aarde? Wat zouden de consequenties zijn als de rijken bewust worden van het feit dat dat leed inherent is aan hun luxe leven in de ruimte? En zou het antwoord van Blomkamp op die vragen ook iets zeggen over ons als mens en de wereld waarin wij leven? *Elysium* heeft alles in zich om mensen tot nadenken aan te zetten, maar in plaats daarvan weet het alleen te vermaken. En dat is zonde. ■

De Stelling

De crisis heeft invloed op mijn studententijd.

Alexander de Saegher, 3e jaars student fiscaal recht

“De invloed van de crisis merk ik vooral aan kleine dingen. Ik ben actief voor de reiscommissie van Pecunia Non Olet (de studievereniging van Fiscaal Recht). De afgelopen twee jaar is het budget voor de reis gehalveerd. Bedrijven hebben minder te besteden. Met een afgeronde Master Fiscaal recht zijn je kansen op een baan nog goed, maar het is niet meer – zoals voorheen – dat je twee weken na je afstuderen een baan hebt. Daarom ben ik het afgelopen jaar toch wat actiever met mijn cv bezig. Ik ben nu aan het solliciteren voor een werkstudentschap. Als je een goede bijbaan hebt, ben je ook niet zo afhankelijk van je studiefinanciering.”

Fahd Mohammed, 3e jaar student Rechtsgeleerdheid en Fiscaal Recht.

“Sinds de crisis zijn er veel studenten Rechtsgeleerdheid die in het tweede jaar aan Fiscaal recht beginnen om hun kans op een baan te vergroten. Maar je merkt dat de mensen die het om die reden doen, het niet volhouden. Je moet wel echt affiniteit hebben met het Fiscale recht om een dik boek over één enkele wet te kunnen lezen! Voor mij heeft Fiscaal recht prioriteit; ik doe Rechtsgeleerdheid er naast om me wat breder te oriënteren. Waarschijnlijk krijg ik tijdens mijn Master geen studiefinanciering meer. Maar dat weerhoudt mij er niet van om toch twee Masters te gaan doen. Ik moet alleen nog even uitzoeken hoe ik dat regel met inschrijven. In principe wil ik liever niet lenen, maar als dat nodig is dan begin ik daar wel mee. Studenten kunnen zich de luxe niet meer veroorloven om principieel tegen lenen te zijn.”

Donna Nikogosian, Masterstudente Strafrecht

“Gelukkig merk ik de financiële gevolgen van de crisis nog niet. Ik ben de Master Strafrecht echt gaan doen, omdat ik het leuk vind. Ik weet dat het niet makkelijk is om een baan binnen het strafrecht te vinden, maar ik maak me daar toch niet echt druk over. Ik denk dat je met solliciteren vooral een beetje geduld moet hebben. En als het toch erg lastig wordt om iets te vinden, dan kan ik altijd nog een tweede master doen. Ik hoop dat studenten een studie blijven kiezen die bij ze past en die zij leuk vinden. Meestal ben je in wat je leuk vindt toch het beste!”

Boekrecensie

A Good African Story

How a Small Company Built a Global Coffee Brand

Trade not aid. Dit is de belangrijkste boodschap die Andrew Rugasira voor zijn lezers heeft. In zijn boek *A Good African Story* zet Rugasira uiteen hoe de Afrikaanse economie volgens hem het beste kan worden gestimuleerd. Dit doet hij aan de hand van de ervaringen die hij zelf heeft opgedaan met het maatschappelijk verantwoord produceren en verhandelen van Afrika's eerste eigen koffiemark voor de internationale markt. De lezer staat paf van de obstakels die Rugasira en zijn team hebben moeten overwinnen. Dit boek is een rijke bron van leermomenten en inspiratie voor ambitieuze en geëngageerde ondernemers.

What's Wrong with Africa?

In 2003 vatte Rugasira het idee op om Oegandese koffieboeren te ondersteunen bij het produceren, branden, verpakken en op internationale schaal verkopen van koffie. Blanke kolonialen hadden in landen als Oeganda lang een monopolie op producten als katoen en koffie. Voor de zwarte bevolking waren de economische mogelijkheden beduidend minder en deze achterstelling werkt door tot de dag van vandaag. Zo is er – ook door andere factoren – nog altijd weinig grootschalige bedrijvigheid onder de zwarte bevolking en verloopt de handel vaak via de *magendo*, de 'zwarte markt'.

Establishing the Good African Way

Het oprichten van een maatschappelijk verantwoord koffiebedrijf in een land waar niet alleen de economie, maar ook de bureaucratie, infrastructuur en het bankwezen veel te wensen overlaten bleek een ware uitdaging. Rugasira legt uit hoe moeilijk het is om als zwarte ondernemer het vertrouwen te winnen van lokale koffieboeren, die altijd gewend zijn geweest hun eigen mensen als ondergeschikten te zien van *multinationals* die altijd maar streven naar een zo laag mogelijke prijs. De koffieboeren konden niet geloven dat zij in een nieuwe samenstelling de strijd zouden kunnen aangaan met deze grote internationale bedrijven, en dat hun koffieprijs hoger zouden kunnen zijn.

Rugasira en zijn team hebben eerst uitgezocht hoe ze aan geld konden komen om koffie te kopen en te vervoeren naar de hoofdstad Kampala. Vervolgens maakten zij onder meer kennis met

het wegennetwerk – dit was zo slecht dat het vervoer een ingewikkelde en gevaarlijke klus was. Rugasira beschrijft hoe hij 's nachts in de wildernis strandde nadat hun taxi het begaf. Dat is wel wat anders dan bij een tankstation langs de A16 de ANWB moeten bellen.

Vele stappen later bleek het afzetten van de Afrikaanse koffie op de wereldmarkt misschien nog wel het moeilijkste te zijn. Het protectionisme van Westerse landen en douane-unies zoals de EU vormden een struikelblok. Met name de strenge kwaliteitseisen die aan Afrikaanse producten worden gesteld om toegang te krijgen tot de Europese markt maakten het lastig. Dit probleem wordt volgens Rugasira verergerd door de slechte internationale reputatie van Afrikaanse bedrijven – ze zouden naar Europese maatstaven instabiel en onbetrouwbaar zijn..

Er is nog een ander probleem: mede door die slechte reputatie krijgen Afrikaanse bedrijven nauwelijks toegang tot de economische steun en financiering die Europa en de VS verlenen, vaak verpakt in brede handelsprogramma's. Rugasira toont zich bovendien kritisch over het feit dat men het vaak niet aandurft te investeren in Afrikaanse ondernemingen. Ook internationale hulporganisaties krijgen van hem kritiek vanwege de minder effectieve en zelfs neerbuigende manier waarop zij kapitaal verschaffen. Een organisatie als *Fair trade* zou bijvoorbeeld de fout maken dat zij kleinschalige boeren extra betaalt voor producten zonder hiervoor extra kwaliteit te eisen, met marktverstoring als gevolg.

Het gebrek aan aansporing van de privésector in Afrikaanse landen heeft volgens de auteur weer als gevolg dat de regeringen minder belasting kunnen heffen en daardoor een kleiner budget hebben voor het verbeteren van de infrastructuur en de effectiviteit van de publieke sector.

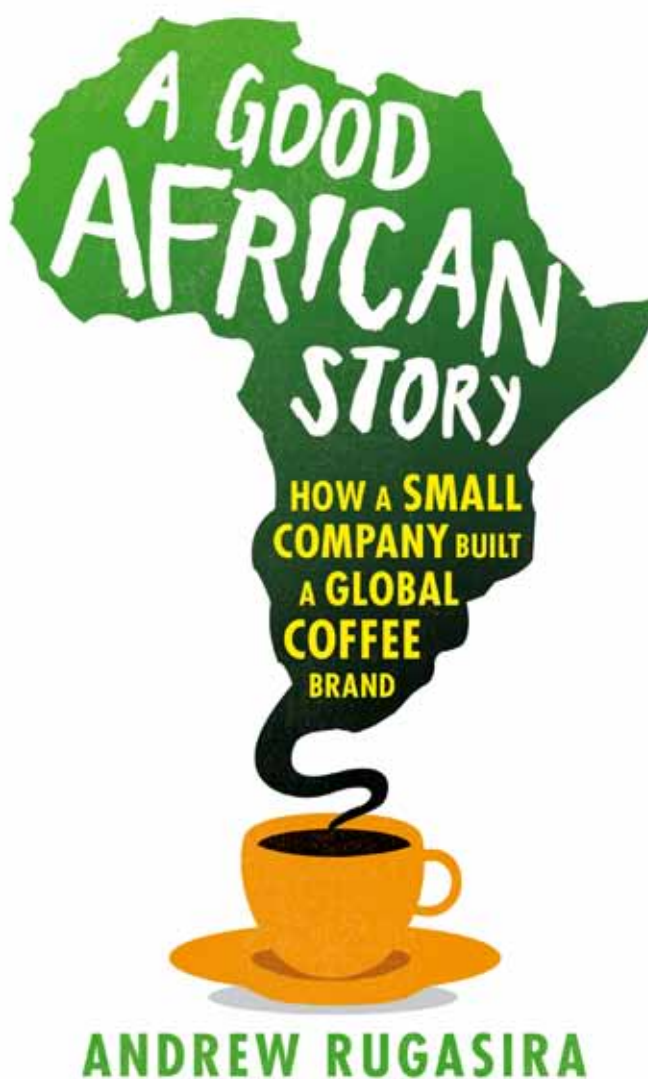
Het is op dit soort momenten in het boek dat Rugasira verraaft dat het opbouwen van een maatschappelijk verantwoorde koffiëhandel in Oeganda een frustrerende exercitie is geweest, die niettemin noodzakelijk was.

The Future of African Business

Uiteindelijk kreeg *Good African* de kans om zich te vestigen op zowel de Britse en Amerikaanse markt. Rugasira verteld op hartverwarmende wijze hoe zijn team succes behaalde door ook op de moeilijkste momenten vast te houden aan hun gezamenlijke visie.

De wil om te bewijzen dat de zwarte bevolking van Afrika zelf de teugels in handen kon nemen was sterk, en de persoonlijke offers van de individuele teamleden waren groot. Een heel belangrijke stap op weg naar economische onafhankelijkheid was de aankoop van de apparatuur voor de koffiëbranderij. De mogelijkheid om lokaal waarde toe te voegen aan geoogste koffiëbonen zou de winst voor het bedrijf aanzienlijk doen toenemen. Volgens Rugasira hebben Afrikaanse landen tot op heden voornamelijk grondstoffen geëxporteerd, die daarna in geïndustrialiseerde landen werden geraffineerd en vervolgens voor een veel hogere prijs werden doorverkocht. Hij voert de succesvolle *Asian Tiger*-landen aan als goede voorbeelden van economieën die enorm zijn gegroeid in de afgelopen decennia door hun industriële en dienstverlenende sectoren uit te breiden. Indien bij het ontwikkelen van de Afrikaanse privésector ook de belangen van de maatschappij in het oog worden gehouden, zo voorspelt Rugasira, zal de kwaliteit van leven in veel Afrikaanse landen ook enorm toenemen.

Of de vergelijking met *Asian Tigers* als Zuid-Korea opgaat is de vraag. Een grondstofrijk land als Congo heeft alles in huis voor een succesvolle economie, maar wordt verscheurd door oorlog en strijd. In andere landen is het rustig en worden mensen steeds

beter opgeleid, en kan de groei inderdaad snel gaan. Bovendien groeien de regionale netwerken en verbanden. Het valt te hopen dat in Afrika binnen afzienbare tijd sterke regio's ontstaan.

Rugasira's verhaal is een overtuigend pleidooi voor het geven van een eerlijke kans aan Afrikaanse landen om hun handelsgeest en ondernemerschap te bewijzen aan de wereld. Het Afrikaanse bedrijfsleven moet internationaal de gelegenheid krijgen om zich te ontplooiën. Het op maatschappelijk verantwoorde wijze winst maken, zeker niet ten koste en veel liever mét lokale koffiëboeren, heeft de toekomst. Op naar het volgende succesverhaal – en dan hebben we het niet over de groeiende groep Afrikaanse miljardairs.

Informatie over het boek

Rugasira, Andrew. *A Good African Story: How a Small Company Built a Global Coffee Brand*. London: The Bodley Head, 2013. Print.

Opinie

Soepel ontslagen of soepel werken?

Er wordt al jaren door de regering gepraat over de ‘versoepeling van het ontslagrecht’. Het ontslagrecht zou moeten worden versoepeld om de flexibiliteit in combinatie met de zekerheid van de arbeidsmarkt te bevorderen, de flexwerkers zouden meer bescherming moeten genieten om gedreven te blijven steeds beter te presteren maar dat moet niet ten koste gaan van de rechtszekerheid van de vaste contracten. Deze ideeën, en meer, passeerden de revue wanneer de maatschappelijke discussie werd gevoerd omtrent het ontslagrecht. Vanaf het jaar 2013 zijn er dan ook serieuze stappen ondernomen om bevindingen van deze maatschappelijke discussie in praktijk te brengen. De vraag rijst echter of Nederland wel behoefte heeft aan een versoepeling van het ontslagrecht. Is het niet belangrijker om de rechtszekerheid van de “fragiele” werknemer ten opzichte van de “machtige” werkgever te blijven waarborgen op de manieren waarop we het gewend zijn? Veelal doen schrikbeelden van een veel zwakkere positie voor de werknemer de ronde. Voor een groot deel onterecht, zo is mijn mening. Het ontslagrecht dient wel degelijk enigszins versoepeld te worden.

Het is immers zo dat een versoepeling van het ontslagrecht kan zorgen voor vele voordelen, zowel op economisch als op maatschappelijk gebied. Ontslagrecht bevat logischerwijs regelgeving. Dat regelgeving vaak haaks staat op (economische) dynamiek, mag best gesteld worden. Regelgeving is vaak moeilijk verenigbaar met flexibiliteit, en er is wel enige flexibiliteit nodig

wanneer men effectief wil kunnen reageren op conjunctuurverschillen in de economie. Aan de andere kant zorgt regelgeving daarentegen wel vaak voor de nodige zekerheid, iets waar de Nederlandse samenleving ook duidelijk behoefte aan heeft. Echter, wat als deze zekerheid en bescherming in veel grotere mate gelden voor vaste werkers dan voor flexwerkers? Is dit wel terecht? Bepaalde werknemers hebben in sterkere mate zekerheid van hun baan. Deze baanzekerheid voor deze kleine groep houdt de wijdverspreiding van werkgelegenheid tegen voor het grotere geheel. Verder houdt deze ontslagbescherming ook enige prikkels tegen van de beschermde werknemers om beter te presteren en om eventueel te wisselen van baan (om de arbeidsmobiliteit te bevorderen). Kortom, een goede combinatie van flexibiliteit en zekerheid zou de perfecte uitkomst zijn voor een (economisch) dynamische maatschappij. Deze flexibiliteit moet echter natuurlijk niet gepaard gaan met mogelijkheden voor werkgevers om willekeurigerwijs werknemers te ontslaan, maar dat is dan ook geenszins waar de beoogde wijzigingen in het ontslagrecht toe zouden leiden.

Onlangs oordeelde de Rechtbank Amsterdam in een ontslagzaak waar de werkgever geen dossier had opgebouwd over een ontslagen werknemer.¹ Om ontslag op staande voet goed te kunnen rechtvaardigen, wordt dit echter wel van de werkgever verwacht. Artikel 7:677 lid 1 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat voor een ontslag op staande voet (i) er sprake moet zijn van een dringende reden, (ii) de werkgever na kennisname daarvan de arbeidsovereenkomst onverwijld moet hebben opgezegd en (iii) de werknemer tegelijkertijd met de opzegging op de hoogte moet zijn gesteld van de reden voor ontslag.² Indien niet aan voornoemde vereisten wordt voldaan, kan de nietigheid van het ontslag ingeroepen worden of kan een vordering worden gedaan tot schadevergoeding. Het terecht inroepen van nietigheid heeft tot gevolg dat de arbeidsovereenkomst voortduurt en dat het loon doorbetaald moet worden. Wat wordt er echter gekwalificeerd als een dringende reden (i)?

In casu ging het om de volgende feiten: Een werkneemster was sinds april 1996 werkzaam als ziekenverzorgende. De werkgever ontsloeg de werkneemster in oktober 2012 op staande voet. De feiten op grond waarvan het ontslag op staande voet werd gegeven, waren niet duidelijk. Er werd wel vermeld dat het drinken van alcohol tijdens werktijd het grootste bezwaar was. Dit enkele feit was echter niet voldoende om een ontslag op staande voet te

rechtvaardigen. De werkgever had een waarschuwing moeten geven voor het alcoholgebruik, nu er geen eerdere incidenten waren geweest. De werkgever had naast het ontslag op staande voet, een voorwaardelijk ontbindingsverzoek ingediend. De werknemster zou de ernst van haar fouten niet in hebben gezien. De kantonrechter wees het verzoek af. De werkgever kon niet na één avond disfunctioneren in 16 jaar het vertrouwen in de werknemster opzeggen. Na 6 maanden zag de werknemster geen andere oplossing meer dan een ontbindingsverzoek in te dienen. Zij was van mening dat zij er alles aan had gedaan om haar werkzaamheden te hervatten en de verhoudingen te normaliseren. De werkgever had haar daarin tegengewerkt. De kantonrechter wees het verzoek toe. De verhoudingen waren teveel verstoord en dit werd de werkgever verweten. De kantonrechter kende uiteindelijk een vergoeding van 50.000, aan de hand van de kantonrechttersformule, toe.³

Bovenstaande zaak is een goed voorbeeld van een verkeerde aanpak aan de zijde van de werkgever. Het is allereerst niet voldoende om een eenmalig incident aan te grijpen om ontslag op staande voet te rechtvaardigen. Verder is het ook allerminst incorrect van de werkgever om binnen het verbetertraject niet mee te werken. Tegenwerken van het verbetertraject is al helemaal uit den boze. Maar, moeten zaken als deze de versoepeling van het ontslagrecht tegenhouden? Neen, dat moet niet. Want ook het versoepelde ontslagrecht zou gevallen als deze niet toelaten.

Op 11 april 2013 stuurden minister Asscher en staatssecretaris Klijnsma (Sociale Zaken en Werkgelegenheid) dan ook een Kamerbrief naar de Tweede Kamer na uitvoerig overleg te hebben gevoerd met centrale werkgevers- en werknemersorganisaties.⁴ Deze brief bevatte de uitkomsten van dit 'sociaal overleg'. Een van de doelen die in deze brief wordt genoemd, is het streven 'naar een effectieve en moderne arbeidsmarkt'. In dit streven komen enkele aspecten van versoepeling van het ontslagrecht naar voren, zoals het streven naar een nieuwe balans tussen flexibiliteit en zekerheid.

Er wordt dan ook allereerst geconstateerd dat flexwerk belangrijk is voor de maatschappij, gezien de werkgevers graag effectief willen kunnen reageren op conjunctuurverschillen. Echter, langdurig flexwerk kan leiden tot uitholling van de arbeidsmarktpositie. Verder zijn er veel ongewenste vormen van flexwerk ontstaan; werkgevers willen namelijk vaak ook ontslagbescherming etc. ontduiken door veel flexwerkers aan te nemen. Aan de andere kant genieten vaste werkers vaak van (te veel) bescherming onder het huidige ontslagrecht waardoor zij lang blijven hangen bij een bepaalde baan en de arbeidsmobiliteit niet wordt bevorderd. Tot slot zorgt het huidige ontslagrecht er ook indirect voor dat gelijke gevallen niet gelijk worden behandeld, dit betreft met name de vormen van rechtsgang bij conflicten omtrent ontslag. In het Sociaal Akkoord bestempelt minister Asscher dan ook dat deze ongelijke behandeling moet gaan wijken voor een gelijke behandeling van gelijke gevallen. Op basis van dit Akkoord stelde minister Asscher in juni 2013 dan ook een conceptwetsvoorstel voor, met de volgende speerpunten. Ten eerste

betreft het de versterking van de rechtspositie van flexwerkers. Werknemers met tijdelijke contracten kunnen bijvoorbeeld eerder (namelijk niet na drie maar al na twee jaar) aanspraak maken op een vaste aanstelling. Ten tweede betreft het de vereenvoudiging van het ontslagrecht en bevordering van de rechtsgelijkheid en rechtszekerheid bij ontslag. Alle werknemers krijgen na een dienstverband van minimaal twee jaar recht op een vergoeding die kan worden gebruikt voor omscholing naar ander werk. Tot slot komt in het conceptwetsvoorstel de stapsgewijze verkorting van de wettelijke maximale duur van de WW van 38 maanden naar twee jaar vanaf 2019. In cao's kunnen werkgevers en werknemers afspraken maken over aanvullingen. De WW wordt meer gericht op een snelle terugkeer naar de arbeidsmarkt.

Onlangs heeft de Raad van de Rechtspraak een positief advies uitgesproken over dit conceptwetsvoorstel.⁵ De Raad kaart onder andere aan dat er noodzaak is naar hervorming van het huidige ontslagrecht, omdat het huidige stelsel zorgt voor veel rechtsongelijkheid en rechtsonzekerheid.

Concluderend hoeft de versoepeling van het ontslagrecht dus niet te betekenen dat de bescherming aan de werknemers wordt ontnomen, integendeel. De bescherming van de werknemers als collectief (vast en flex) wordt vergroot. En daarbij wordt ook nog eens de rechtszekerheid en rechtsgelijkheid bevorderd, aldus staat beschreven in het concept- wetsvoorstel. Laten wij deze ontwikkeling, tevens met het advies van de Raad van de rechtspraak in ons achterhoofd, accepteren en hopen dat deze de arbeidsmarkt zowel op economisch als op maatschappelijk vlak ten goede zal komen!

¹ ECLI: NL: RBAMS: 2013: 5386

² Burgerlijk Wetboek, 7:677,

³ De kantonrechttersformule is de basis waarop kantonrechtters bij ontbinding van de arbeidsovereenkomst bepalen of een ontslagvergoeding wordt toegekend. Ook bepaalt de kantonrechttersformule de hoogte van de ontslagvergoeding.

⁴ Kamerbrief resultaten sociaal overleg, Ministerie Sociale Zaken en Werkgelegenheid, april 2013

⁵ Advies wetsvoorstel hervorming flexrecht, ontslagrecht en Werkloosheidswet, Raad van de Rechtspraak, 27 augustus 2013

Verenigingen grotius

Waarde lezer,

Half oktober brak er een nieuw tijdperk aan voor het collegejaar 2013-2014. De samenstellingen van de commissies zijn toen bekend gemaakt op de commissiebekendmakingsborrel. Hier kreeg de nieuwe lichte commissieleden de gelegenheid om kennis met elkaar te maken. Aan de hand van de enthousiaste geluiden die op de borrel te horen waren kan ik zeggen dat ik er alle vertrouwen in heb gekregen dat het een mooi jaar zal worden. Dat de commissies nog gevormd moesten worden betekende echter niet dat er voor de Grotiaan weinig te beleven viel. Voor eerstejaars was het de maand van 'The Follow-up'. Een serie activiteiten waaraan eerstejaars deel konden nemen om, onder het genot van een hapje en op de kroegtocht ook van enkele drankjes, andere eerstejaars rechtenstudenten beter te leren kennen. Deze maand kon er uiteraard ook weer vertrouwd geborrel worden in ons stamcafé De Branderij, enkelen mocht na affoop zelfs naar huis met een limited edition Kluwer Collegebundel. Wij hadden als bestuur naast deze borrels ook nog de constitutieborrel die voorespoedig heeft mogen verlopen.

Op het gebied van carrière is er afgelopen maand tweemaal een kantoorbezoek geweest: als eerste was het Leidse TeekensKarstens aan de beurt waarbij een casus opgelost moest worden en de week erop mocht er een Grotiaanse delegatie langs bij het kantoor Stibbe op de Zuidas.

Het is echter al november. Wederom een maand waarin de Faculteitsvereniging u een hoop te bieden heeft maar het is ook de maand waarin de vereniging een jaartje ouder wordt. De eerste

activiteit van de maand zal plaatsvinden op 6 november in de Westergasfabriek te Amsterdam. Hier zal een groep Grotianen een uitzending bijwonen van de meest actuele en journalistieke talkshow van Nederland: Pauw & Witteman. Op 21 november zal de dies worden gevierd gedurende het diesdiner.

Op 25 november kunnen de taalfanaten aan de slag gaan met het strafrechtelijk dictee dat in samenwerking met het strafrechtelijk dispuut 'Studiekring Over Strafrecht' is georganiseerd. Naast het dictee zullen twee Officieren van Justitie, onder wie Wouter Bos, intrigerende verhalen met ons delen over het vak dat zij uitoefenen. Met deelname aan dit evenement valt een onvergetelijke prijs te winnen dus neem voor meer informatie over de inschrijving een kijkje op onze website.

Waar ik persoonlijk zeer naar uitkijk, mede gezien de recente ontwikkelingen in het Europees Parlement omtrent het baanbrekende compromis over een nieuwe Europese wet voor databescherming, is de lezing over privacy die gehouden wordt op 28 november in het Kamerling Onnes Gebouw door een specialist van Deloitte.

Het jaarlijks terugkerend congres zal plaatsvinden op 6 december. Onder andere Nout Wellink, voormalig president van de Nederlandsche Bank, zal dan verschillende aspecten van de bancaire crisis toelichten. Het congres 'Banken in nood: redden of laten vallen?' zal bestaan uit lezingen, workshops, een recruitmentdiner en een paneldebat.

Met vriendelijke groet,
Duncan Snel, Ab-actis

Column

Aan de Grenzen van Fort Europa

De scheepsramp bij Lampedusa, waar vorige maand meer dan driehonderd vluchtelingen verdrongen bij hun poging om Europa te bereiken, is geen op zichzelf staand incident. Een week later was er weer een ongeluk, ditmaal voor de kust van Malta. De opvarenden waren voornamelijk Syrische asielzoekers, op de vlucht voor een verschrikkelijke burgeroorlog. Alleen dit jaar al probeerden meer dan dertigduizend asielzoekers via de Middellandse Zee het Europese continent te bereiken. In de afgelopen vijftien jaar vonden daarbij negentienduizend migranten de dood. Fort Europa blijft een gewilde bestemming, maar een succesvol en humaan buitengrensbeleid is er nog altijd niet. De Nederlandse houding tegenover het Syrische conflict is daarbij kenmerkend. In plaats van daadwerkelijk iets op te lossen, kiezen we voor navelstaren en het probleem verschuiven. Kan het ook anders?

Dat het wegnemen van binnengrenzen vraagt om het gezamenlijk bewaken van buitengrenzen, behoeft geen argumentatie. Maar het Europese buitengrensbeleid wordt gekenmerkt door tegenstrijdige belangen, en daardoor, inefficiëntie. Enerzijds zijn er nationale belangen, anderzijds de Europese. Enerzijds wil men voorkomen dat grote groepen illegale migranten het Europese continent bereiken, anderzijds hebben ook deze mensen recht op veiligheid en een humane behandeling. Zo blijven we steken in symptoombestrijding, en negeren we het achterliggende probleem. In een reactie op de ramp bij Lampedusa pleitte de Europese Commissie voor een reddingsmissie in de Middellandse Zee, die boten met vluchtelingen moet onderscheppen, en verscherpte controles door de Europese buitengrenswaakhond, Frontex. De daarvoor benodigde budgetvergroting zagen de meeste landen echter niet zitten. Italië kondigde wel weer een verdriedubbeling van het aantal patrouilles aan, en Finland, zelf ook een belangrijke Europese buitengrens, schoot te hulp met materieel. Het incident valt samen met een besluit van de Schengenlanden, die sinds oktober weer binnengrenscontroles mogen uitvoeren als ze vermoeden dat hun buurland de buitengrens niet goed bewaakt. De effectiviteit van dit alles valt te betwijfelen: leiden striktere grenscontroles niet enkel tot gevaarlijkere routes... en dus meer doden? In Italië is het nog altijd strafbaar om illegale drenkelingen te redden. Een vissersboot die de ramp bij Lampedusa zag gebeuren, voer om die reden gewoon door. Misschien moeten we daar eens iets aan doen.

Dat het ook anders kan, bewijst Zweden. Het land voert al jaren een liberaal en succesvol migratiebeleid. In september dit jaar kondigde de Zweedse regering aan dat alle achtduizend Syrische asielzoekers, die zich op dat moment in het land bevonden, een permanente verblijfsvergunning zouden krijgen. Ook voor hun familie, en voor toekomstige asielzoekers, zou dit grote gevolgen kunnen hebben. Duitsland liet er eerder al vijfduizend toe. Hoe droevig is in vergelijking daarbij het beleid van Nederland, zelfbenoemd voorvechter op het gebied van mensenrechten. Wij hebben ondertussen *nul* verblijfsvergunningen toegekend. In plaats daarvan kozen we ervoor om *dertig* Syriërs een *eenjarig studievizum* gegeven. Op aandringen van de Tweede Kamer wordt er – misschien – plaats gemaakt voor 250 Syrische asielzoekers, maar het kabinet blijft ondertussen aandringen op een “oplossing in de regio”.

Oplossing in de regio? Laten we de getallen even doornemen. In de afgelopen twee jaar ontvluchtten twee miljoen mensen het door burgeroorlog geteisterde land. Verreweg het grootste deel daarvan komt terecht in vluchtelingenkampen in Libanon (780.000 vluchtelingen), Jordanië (540.000), Turkije (500.000), Irak (195.000) en Egypte (128.000). Een permanente oplossing is het allerminst. Een oplossing voor het Syrische conflict lijkt nog ver weg, en de gastlanden hebben hun zaken ook niet altijd op orde. De kampen, sommigen met het formaat van een heuse stad, worden geteisterd door honger, geweld en corruptie. Een humanitaire ramp van dit formaat los je niet zomaar op “in de regio”.

Terwijl Nederland de kop in het zand steekt, kiest Zweden voor echte hulp. Het land heeft een lange traditie van vluchtelingenopvang. Tijdens de Irakoerlog kwam het plaatsje Södertälje (inwoneraantal: 30.000) opvallend in het nieuws: het dorp had meer Iraakse vluchtelingen opgenomen dan de VS en Canada samen. De sterke economie van het land biedt genoeg plaats voor de nieuwe arbeiders. Ook opvallend: men moppert er niet over. Ondanks een recente toename van polarisatie, is een meerderheid in het land nog altijd voorstander van het liberale migratiebeleid, en toleranter tegenover immigratie dan twintig jaar geleden. Een sterk gepolariseerd en vastgelopen integratiedebat als in Nederland wordt simpelweg niet gevoerd. Men steekt de helpende hand uit. Daar mag Nederland wel eens een voorbeeld aan nemen. **N**

Faculteits- zaken

Céril van Leeuwen is dit studiejaar ('13-'14) de assessor (student-lid) van het faculteitsbestuur van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid. Zij behartigt de belangen van de studenten binnen het faculteitsbestuur op het gebied van onderwijs, organisatie en onderzoek.

Contactinformatie:

Adres: Steenschuur 25, kamer B.4.38, 2311 ES Leiden

Telefoon: 071 527 7621

Email: assessor@law.leidenuniv.nl

Spreekuur op woensdag van 09.00 tot 10.00 uur

“WAT IS LUXE?”

“Wat is luxe”? Deze vraag stond laatst in een groot opiniestuk in de weekendbijlage van het NRC Handelsblad centraal. Deze vraag triggerde mij direct op de zaterdagmorgen en ik kwam tot de conclusie dat er veel antwoorden op deze vraag mogelijk zullen zijn.

Luxe wordt al snel met het materiële geassocieerd. Voor ons als studenten is luxe bijvoorbeeld een grote kamer aan een prominente gracht, een mooie laptop of een keuken met een vaatwasser. Deze materiële invalshoek levert voor mij echter geen bevredigend antwoord op. Immers, stel je deze vraag aan net, wellicht Leidse, afgestudeerden, dan zullen veel van hen antwoorden dat het een luxe voor hen zou zijn om te werken. In het opiniestuk werd gesteld dat maar één ding vervelender is dan de onzekerheid van werk, en dat is het hebben van geen werk. Juist voor de hardwerkende studenten zou het een luxe zijn om gewoon één dagje even helemaal niets om handen te hebben. Zo ook de schrijfster van het stuk uit de krant. Tijdens haar drukke carrière bij een groot advocatenkantoor, ontdekte zij wat luxe was. Hoe harder zij ging werken, hoe meer behoefte zij kreeg aan ontspanning, tijd en aandacht. Voor haar was loslaten, fouten maken, plezier hebben, opeisen en delen een luxe.

Ik begrijp de conclusie van de schrijfster, maar nog steeds denk ik dat ieder individu deze vraag anders zal beleven. Een klein voorbeeld; afgelopen zomer was ik met de juridische studievereniging op uitwisseling in Zuid-Afrika. Bij het bezoeken van een

arm basisschooltje in de buurt van Johannesburg, begrijp ik dat deze jonge kinderen een heel ander antwoord dan wij zullen geven op de vraag. Luxe zullen zij drie maaltijden per dag vinden en het feit dat zij onderwijs krijgen. Een ongekende luxe zal voor hen het studeren aan een universiteit zijn. Maar enkele kinderen van deze basisschool hebben ooit de kans gekregen om deze luxe te mogen ervaren, een luxe die wij elke dag meemaken.

Ik wil van deze column geen epistel maken, maar probeer wel het bewustzijn te verwoorden over de luxepositie waarin wij als studenten verkeren. We mogen studeren, tentamens in grote gymzalen maken, borrelen, vergaderen, sporten en ga zo maar door. Gewoon omdat wij dit kunnen en omdat wij dit willen. Wat een luxe. Probeer hier dus vooral even aan te denken als je misschien moppert op té drukke collegezalen, het verplichte BSA (nu ook in het tweede jaar) of het inschrijfgeld dat je moet betalen wanneer je je te laat hebt inschreven voor tentamens. Hier in Nederland, in Leiden op de Faculteit verkeren we mondiaal gezien door het studeren in een ongekende luxepositie. We moeten het ons alleen beseffen en ook kunnen loslaten, fouten maken, plezier hebben, opeisen en delen. Ik denk dat dit, voor ons als studenten, het antwoord op de vraag “wat is luxe?” is. Mogelijk heb jij een andere mening en deze mag je dan laten horen. Want de vrijheid van meningsuiting is in ons land een recht, die elders in de wereld als luxe wordt ervaren.

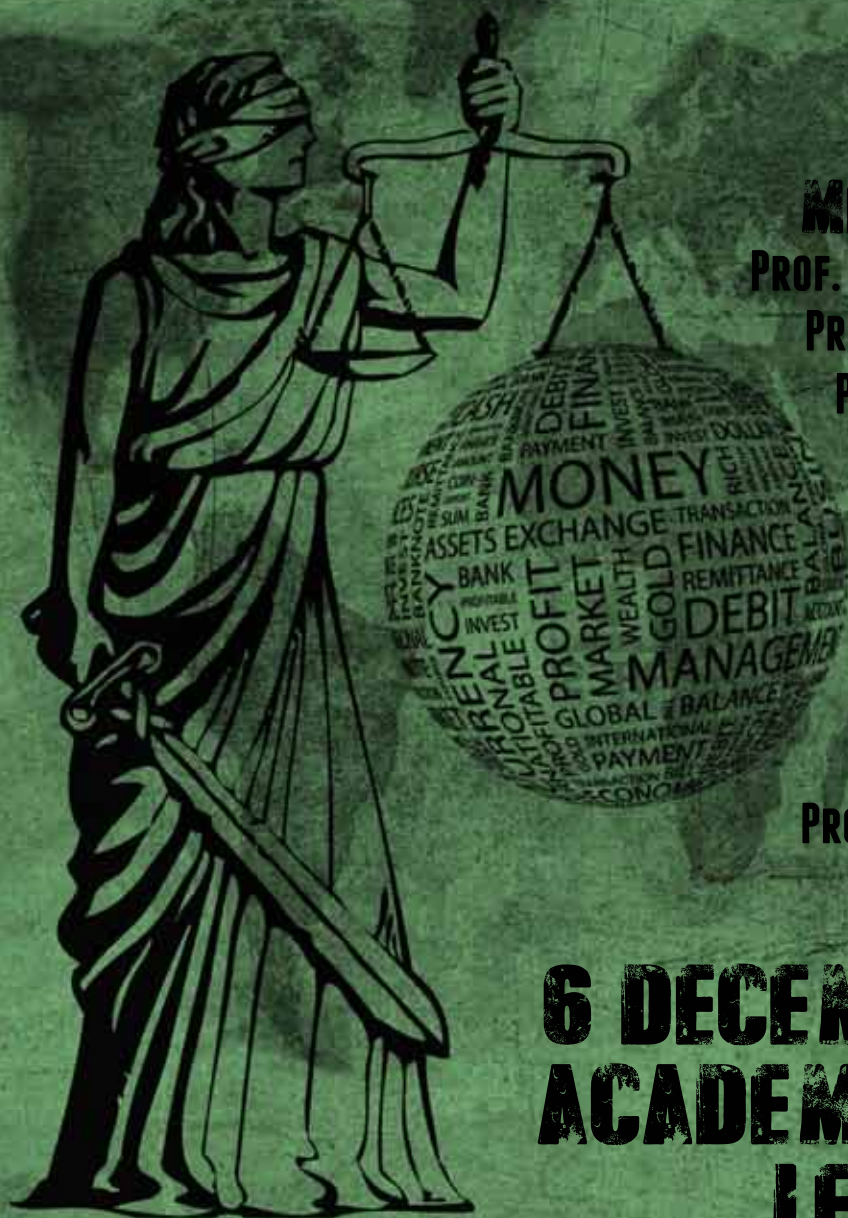

Universiteit Leiden

FACULTEITSAGENDA NOVEMBER

8 nov	Masterdag	18 nov	Vergadering Faculteitsraad
11 nov	Promotie dhr. S.L.J. Janssen	26 nov	Afstuderen (criminologie)
12 nov	Promotie mr. J. Nijland	27 nov	Afstuderen (notarieel recht)
14 nov	Vergadering Onderzoeksbestuur	28 nov	Afstuderen (rechtsgeleerdheid en jeugdrecht)
14&15 nov	Congres: 3D printing: destiny, doom or dream?	28&29 nov	PhD Seminar “Anti-abuse and Tax Treaties”
15 nov	Oratie prof. mr. drs. M.L.P. Loenen	29 nov	Afstuderen (fiscaal recht)

CONGRES BANKEN IN NOOD; REDDEN OF LATEN VALLEN?

MET SPREKERS:

PROF. MR. DR. M. HAENTJENS

PROF. MR. D.R. DOORENBOS

PROF. MR. S.M. BARTMAN

DR. MR. P.C. ADRIAANSE

MR. B.F.M. KNÜPPE

MR. J.M. SLAGTER

MR. M. PANNEVIS

DR. A.H.E.M. WELLINK

PROF. MR. J.J. VAN HEES

PROF. DR. J.A.A. ADRIAANSE

**6 DECEMBER 2013
ACADEMIEGEBOUW
LEIDEN**